

Iğdır'da Nevruz Bayramı

" Yüzyıllardır Türk topluluklarının ortak olarak kutladıkları bir bayram olan Nevruz Bayramı, sosyal hayatın tabiatın akışıyla ahenk içerisinde yürümesini sağlamaya yönelik derin bir varlık felsefesi ürünüdür. "

Bu felsefenin ayırıcı özelliği, varlıktaki uyuma, birliğe ve kaynaşmaya atfettiği önemlidir. Bunun toplum hayatındaki tezahürü ise farklılıklardan ziyade benzerliklere, ortak unsurlar üzerinde güçlü bir beraberliğe imkân sağlamasıdır.

Nevruz'un sadece Türk toplulukları arasında değil, Orta Asya, Kafkasya ve Orta Doğu'da da çok yaygın olarak paylaşılan geleneksel bir bayram haline gelmiş olması, bu beraberliğin tarih içerisinde gerçekleşmiş olduğunun bir kanıtıdır.

Bu aynı zamanda kültürün evrenselleşmesinin de en güzel örneklerinden biridir. Farklı toplumlar bugün bu aynı gelenek etrafında şekillenen, şiiirden musikiye, folklardan tarım ve zanaata, zengin bir kültürel mirası paylaşabilmektedirler.

Milletimizin böyle bir zenginliğe vesile oluşturan bir felsefeyi benimsemiş ve yaygınlaşmasını sağlamış olması gurur duyulacak bir başarıdır.

Cumhuriyetimizin kurucusu büyük önder Mustafa Kemal Atatürk'ün gerçekleştirdiği Türk inkılâbını iki cümle ile özetlemek gerekirse bunu, yine O'nun iki güzel vecizesi ile yapmak mümkündür. Bildiğiniz gibi O, bir taraftan "bilelim ki milli benliğini bulamayan milletler başka milletlerin avdır" derken, Diğer taraftan da "medeniyet öyle bir ateştir ki, ona bigane kalanları yakar, mahveder" diyordu.

Yani, Türk halkı kendi benliğine, kendisini millet yapan kültür değerlerine sahip çıkacak; dilinden, tarihinden, kültürel değerlerinden kopmadan, çağdaş medeniyetin bütün gereklerini bilen, anlayan; bilimi, tekniği, teknolojiyi kavrayan, çağın medeni değerlerine göre yaşayabilen bir millet olacaktır.

Büyük Önder Atatürk; 10. Yıl Nutku'nda ifade ettiği gibi, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temeline bir milli harç olarak "Yüksek Türk Kültürü"nü koyarken de, aynı konuşmasında, "milli kültürümüzü muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkaracağız" derken de, vurgulayarak üzerinde durduğu iki temel konu vardı. "Milli Kültür" ve " Çağdaş Medeniyet". Çünkü Atatürk, ortak kültürün, millet olma açısından ne kadar hayati bir unsur olduğunu çok erken idrak etmiş nadir İnsanlardandı.

Artık, Adriyatik'ten Çin Seddi'ne kadar uzanan geniş bir alanda Türk dilini konuşan, Türk soyundan gelen, sayıları 250 milyonun üstünde büyük bir Türk Dünyasının varlığı inkâr edilemeyecek bir vakıadır. Bu varlık, "Divan-ü lûgat-it Türk'e göre 21 boydan ibarettir. Ancak, bu 21 boyun hepsi, bu büyük, ulu çınarın birer dalıdır. Bunların hepsi aynı kökten, aynı ağaçtan güç ve kudret almaktadır.

Ve böylece 11 milyon kilometre kare, Avrupa'nın iki misli coğrafyada, kimsenin zorlamasıyla değil, tarihin koyduğu şartlarla "biz aynı kökten geliyoruz" diyen, "biz dildaşız" diyen, "biz dindaşız" diyen, "biz soydaşız" diyen, bizim ninnilerimiz bir, destanlarımız bir, ananelerimiz, göreneklerimiz bir" diyen, "efsanelerimiz bir" diyen 250 milyon insan meydana çıkmıştır.

Her milletin kendine özgü bir kültürü, milli bir ruhu ve bunların bağlandığı biz öz kökü vardır.

Azerbaycanlı şair Vahapzade bunu çok güzel açıklıyor.

"Ağaçlar

Kök üstünde boy atır

Ucalır.

Ağaçlar,

Kökünden güç alır.

Dünyada her şeyin kökü var.

Kökü var,

Toprağın, daşın da...

Adam'sa kökünü

Gezdirir başında.

Nevruz, Türkler tarafından diğer fonksiyonlarının yanında bir kurtuluş günü olarak algılanır yani; Ergenekon'dan çıkış günü olarak idrak edilir ve Ergenekon Efsaneleriyle bağlantılı olarak değerlendirilir.

İşte Ergenekon'dan ayrılış tarihi, yeni yılın da başlangıç tarihi olarak kabul edilerek, daha sonraki Göktürk Hakanları her yıl bu tarihte kızdırdıkları demiri örs ve çekiçle döverek, o günü simgeleştirirler. Bu tarih Türkler için bir kurtuluş günü olarak kabul edilir ve doğadaki dirilişle özdeşleştirilir.

Bugün gece ile gündüzün eşit olduğu Miladi 22 Mart, Rumi 9 Mart gününe rastlamaktadır.

Nevruz, bir başka söyleyişle Yenigün tabiatın kıştan kurtuluşunun bolluk ve berekete kavuşmanın simgesi olma yanında, toplumların yaşamlarındaki

hareketliliklerin, başlangıçların ve dönüm noktalarının da ifade edildiği bir gün olarak kabul edilir.

Oğuz Han'ın 24 torunundan 21'cisi olan Iğdır Bey'den ismini alan Iğdır ilimizde Nevruz bayramı, yüzyıllardan beri bütün canlılığı ve görkemliliğiyle aileler arasında kutlanmaktadır. Bayram hazırlıkları çok önceden başlamakta, tabiatın canlanması ile manevî diriliş birlikte anılmaktadır.

Iğdır'da kış ayı üç döneme ayrılır. Büyük Çile, Küçük Çile ve Nevruz olarak adlandırılır.

Büyük Çile, gecenin en uzun olduğu 21 Aralıktan sonra gelen 40 günlük süredir.

Küçük Çile, Büyük Çilenin bitiminden sonra gelen 20 günlük süredir.

Küçük Çilenin bitiminden sonra Nevruz ayı başlar.

Iğdır'da Mart ayının başlaması ve havaların ısınmasıyla birlikte bayram hazırlıkları da başlar.

Ev ve çevre temizliği yapılır

Yine bayram hazırlıklarına esas olmak üzere yumurta boyama geleneğinin ayrı bir yeri vardır. Kırmızıya boyanan yumurtalar tokuşturulur.

Iğdır yöresinde, baharın gelişi birtakım değişik oyunlarla da ifa edilir. Bunların içinde "Kosa kosâ" ve keçi oyunu dikkate değerdir.

Kosa oyununun ana teması şudur: Kosa, kış mevsimini temsil etmektedir Keçi ise bahar mevsimini. Kosa'nın ölmesiyle kış mevsimi sona ermekte, keçinin galibiyetiyle de baharın gelişi müjdelenmektedir.

Nevruz bayramının idrakinden önce "Kabir üstü" veya "Ölü bayramı" diye adlandırılan güzel bir gelenek de vardır. Bayramdan bir önceki haftanın Salı ve Perşembe günleri, yöre sakinleri, mezarlıklara giderek, ölülerini fatihalarla yâd ederler. Mezarlıklarda Kur'an okunduğu gibi, eski tahrip olan mezarlar tamir ettirilir. Yeni ölenlere de mezarlar yaptırılır.

Bayram gelenekleri çerçevesinde, Iğdır'da, "Baca baca" denilen bahçe ve sokaklarda ateş yakılarak üstünden üç defa atlama geleneği de vardır. Yakılan ateşte Özellikle bayramdan önceki son çarşambada, bu gelenek daha canlı bir şekilde icra edilir.

"Ağırlığım, uğurluğum odlara" denilerek bu merasimin gereği yerine getirilmiş

olur.

Ateş yakma geleneğinde özellikle bahar temizliği yapıldığında çevreden toplanan çalı-çırpı kırıntılarının yakılmasına özen gösterilir.

Yine yeni yılın son çarşambasında, bayram kutlamaları çerçevesinde "Yeddi levin" adı verilen yedi çeşit meyve ve çerez alınarak aile bireyleri ve akrabalar arasında pay edilir. O anda evde bulunmayan aile bireyinin payı ayrıca muhafaza edilir.

Nevruz bayramı kutlama âdetlerinden birisi de bayramdan bir gün önce "kulak asmak" veya "kapı pusmak"dır. Komşu veya akrabalar, gerçekleşmesini arzu ettiği bir niyet tutarak, dinlemek istediği ev sakinlerinin haberi olmadan, gizlice dinlemeye başlar.

Duyulan ilk kelime veya cümle tutulan niyetin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği için bir ölçü kabul edilir. Bunun içindir ki Nevruz günlerinde kötü söz söylenmemeye özen gösterilir.

Iğdır'da Nevruz kutlamalarının birisi de genç kızlar bir araya gelerek "suya iğne salmak" ve "suya yüzük atma" oyunu oynamalarıdır.

Ayrıca bayramdan bir gün önce gerçekleştirilen "mendil atma, desmal atma veya şal atma" diye isimlendirilen bir gelenek de vardır. Kapı kapı dolaşanlar ellerinde getirdikleri mendilleri ve şallarını açık kapıdan, pencereden içeri atarlar. Ev sahibi, evin içine atılan mendili alarak, içine bir hediye koyarak iade eder.

Iğdır'da Nevruz Bayramı etkinlikleri içinde:

Küs olanlar barıştırılır, Fakir ve yoksullara yardım edilir ve giydirilir. Hasta ziyaretlerine gidilir. Nevruzda küfürlü konuşmalar yapılmaz, Nevruzda eşe, dosta şefkat gösterilir. Nevruzda kavga edilmez. Nevruz günü başkaları hakkında konuşulmaz. Nevruz günü düşmanlıklar sona erdirilir.

Kısacası Nevruzda güzellikten yana ne varsa yapılır.